

Pěstujte zeleninu, ne choroby - jak udržet škůdce rostlin na uzdě?

Praha, 21.09.2023 - Zdravé rostliny znamenají zdravé potraviny, kvalitní životní prostředí a udržitelnou budoucnost. Tvoří většinu naší stravy a čistí vzduch, který dýcháme. Důsledkem změny klimatu a globalizace jsou však v současné době rostliny na naší planetě vážně ohroženy. Šíření chorob a škůdců napadajících rostliny může vést k vážným hospodářským a ekologickým ztrátám, varují Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA), Ministerstvo zemědělství ČR a Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) v rámci kampaně na podporu zdraví rostlin #PlantHealth4Life, jejímž heslem je „Zdravé rostliny pro lepší život“.

Podle odhadů Organizace pro výživu a zemědělství Spojených národů (FAO) až 40 % celkové sklizně surovin pro výrobu potravin není využito z důvodu ztrát způsobených škodlivými organismy napadajícími rostliny. Roční celosvětové ztráty na produkci vlivem tzv. fytopatogenních chorob činí okolo 220 miliard USD, a vlivem invazních škůdců kolem 70 miliard USD. Jen v Česku například kalamita hraboše polního v letech 2019-2021 způsobila zemědělcům škody na produkci odhadem za více než 2 miliardy CZK.

Invazivní škůdci ohrožují lokální plodiny

Globální oteplování umožňuje pěstování více exotických rostlin v naší oblasti, ale zároveň vytváří vhodné podmínky pro šíření a usazování nových a nepůvodních škůdců a patogenů rostlin. Tyto škodlivé organismy nemají v našich podmínkách přirozené nepřátele a v krátké době mohou výrazně narušit biodiverzitu na místní i regionální úrovni. Ohroženy jsou nejen lesy, parky, zahrady a volně rostoucí vegetace, ale také zemědělské plodiny.

V Česku se v posledních letech rozšířil například virus hnědé vrásčitosti plodů rajčete (ToBRFV) nebo fytoplazmové zlaté žloutnutí révy (GFDP). „*Virus ToBRFV napadá především rajčata a papriky, na plodech vytváří žluté nebo hnědé skvrny, plody mohou být deformované, zvrásněné a nepravidelně vyžrávají. Zlaté žloutnutí révy vytváří změny zbarvení a skvrnitost na listech vinné révy, květenství usychá nebo opadá a hrozny předčasně vadnou nebo se vůbec nevyvinou. Oba patogeny jsou v současné době na území České republiky pod kontrolou,*“ říká Prof. RNDr. Ing. František Kocourek, CSc., předseda Rostlinolékařské rady Ministerstva zemědělství ČR a člen Předsednictva České akademie zemědělských věd.

Klíčová je prevence a včasná detekce

Patogeny se do země často dostávají prostřednictvím infikovaných sazenic nebo osiva z jiných členských států EU nebo třetích zemí. Účinné metody přímé ochrany proti novým invazním škůdcům většinou neexistují, protože tyto škůdci se často vyznačují odolností vůči přípravkům na ochranu rostlin. Klíčová je proto prevence a včasná detekce.

Na úrovni státních orgánů jsou za zachování zdraví rostlin v ČR zodpovědní Ministerstvo zemědělství a Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ). ÚKZÚZ jako národní organizace ochrany rostlin odpovídá za sledování škůdců a patogenů rostlin na území ČR a provádění rostlinolékařské kontroly rostlin a rostlinných produktů při vstupu zboží ze třetích zemí.

Jak může pomoci veřejnost

Klíčovou roli při ochraně rostlin hraje i veřejnost. „Lidé si spolu s hezkou květinou mohou „pořídít“ i nevídané škůdce nebo původce chorob. Toto riziko je zvláště významné, pokud jde o přímý dovoz nebo prodej z exotických zemí, včetně nákupů přes e-shopy. Je proto důležité nenosit si rostliny domů ze zahraničních cest, nakupovat rostliny, sazenice a semena z ověřených zdrojů a ujistit se, že rostlina je opatřena rostlinolékařským osvědčením, které vydává rostlinolékařský úřad v zemi původu. Při nákupech v rámci EU plní funkci osvědčení rostlinolékařské pasy,“ vysvětluje Ing. Jitka Götzová, ředitelka Odboru bezpečnosti potravin Ministerstva zemědělství ČR.

Veřejnost může více informací nalézt na Rostlinolékařském portálu, který již téměř deset let provozuje ÚKZÚZ. „Odborná i široká veřejnost na něm najde podrobné popisy a rozsáhlou fotogalerii všech u nás se vyskytujících škodlivých organizmů včetně plevelů a komplexní informace o metodách jejich sledování a ochrany. Portál je přímo propojen s databází odrůd a s registrem přípravků na ochranu rostlin, sám filtruje dostupné přípravky pro vybranou plodinu a škůdce,“ přibližuje Ing. Michal Hnízdil, ředitel Sekce osiv, sadby a zdraví rostlin ÚKZÚZ. Portál obsahuje také platformu Zapojte se, interaktivní formulář, kam mohou občané poslat fotografii nalezeného neobvyklého škůdce s popisem, včetně možného upozornění na podezření z výskytu karanténních škůdců.

Informace o kampani

Kampaň #PlantHealth4Life je víceletá kampaň navržená na žádost Evropské komise a založená na hloubkové analýze vnímání a chování obyvatel souvisejícího se zdravím rostlin v celé EU. Kampaň vede Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) spolu s partnery ve 12 členských státech EU a připomíná veřejnosti, že každý občan hraje při ochraně rostlin klíčovou roli. Více informací naleznete na webových stránkách kampaně:
<https://campaigns.efsa.europa.eu/PlantHealth4Life/cs/index.html>

Kontakt pro média:

Seesame

Lucie Bártová

bartova@seesame.com

+420 723 581 171